

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השירות הפסיכולוגי ייעוצי
אגף תוכניות סיוע ומניעה

נפלאים 2

סדנאות

להבניית "שותפות חינוכית"
בין צוותי החינוך לבין
ההורים

שפ"י, תשע"ד

נפגשים חלק 2- חוברת הסדנאות
מהווה נספח לחוברת נפגשים חלק 1

"נפגשים" – מסע רפלקטיבי להבניית שותפות חינוכית בין צוותי החינוך לבין ההורים

צוות פיתוח, כתיבה ועריכה:
אורית ברג, גלית דאדי, מירב מגידוב, בטי ריטבו

השתתפו בכתיבת הסדנאות:
יועצות, פסיכולוג חינוכי ומדריכי שפ"י :
גלית בנימין, מיכל זכריה, לירון און, גלית דאדי ,
מיכאל קיפניס, חבי גבע, טלי לוי, ענבל זהבי, אורית
ברג,, אילן סהלו

תשע"ד

תוכן העניינים :

סדנאות:

ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית – עמודים 4-24

1. "שותפויות" / גלית בנימין
2. שפת האינטראקציה / גלית דאדי ע"ס לירון און
3. הג'וקר / מיכאל קיפניס
4. ברור צרכים של אנשי החינוך בשותפות עם הורים / חבי גבע וטלי לוי
5. "מנקודה לנקודה" / ענבל זהבי ואורית ברג
6. השותפות החינוכית ואני.... / אורית ברג
7. רבדים של מציאות / אורית ברג וענבל זהבי

מיומנויות הבניית שותפות חינוכית – עמודים 25-38

8. הכוחות הפועלים בעשייה החינוכית עם הורים לפי סרג'ובאני / מיכל זכריה וגלית בנימין
9. משפחה מרובת משפחות – שותפות חינוכית עם הורים לילדים עם צרכים מיוחדים / ענבל זהבי ואורית ברג
10. משפחה מרובת משפחות – שותפות חינוכית עם הורים עולים / אורית ברג ואילן סהלו
11. שפת מרחבי השותפות החינוכית / אורית ברג

סדנא מספר 1 : ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית

"שותפויות"

כתבה – גלית בנימין, מפקחת על יעצות

מטרה: פיתוח מודעות לסגנונות שונים של שותפות הורים ומאפייניהם

עזרים: 5 ערכות של 7 קלפים (ראה נספח). דפים וצבעים.

מהלך הסדנא:

פתיחה: המנחה כותב על הלוח "הורים ומורים"

איילו מחשבות/ רגשות יש לכם בעקבות צמד האיילים האלו?
בחרו איילה כובע ברצונכם להתייחס לשאלה זו: הורה, מורה, אנת, יוצל, אחר...

(הערה למנחה, יש לתת לגיטימציה למגוון הקולות והרגשות העולים בחדר ולחדד את היתרונות והחסרונות ביחסים אלו, כגון - מצד אחד מעיק, מרתיע, לוחץ מאכזב ומצד שני יכול לסייע, לתמוך וכו').

הצעה נוספת לפעילות פתיחה:

שותפויות

- **כאשת חינוך**, במפגש עם ההורים אני מרגישה

- **כאשת חינוך**, הציפיות שלי מההורים הן:

- **כהורה**, במפגש עם מערכת החינוך אני מרגישה

- **כהורה**, הציפיות שלי ממערכת החינוך הן:

פעילות 2:

חלקו את המשתתפים לקבוצות של ארבעה. כל קבוצה מקבלת ערכת קלפים ואת דף המשימה הבא:

לפניכם ד קלפים המייצגים סגנונות שונים של שותפות הורים
באן או בבית הספר. מאחורי כל קלף תמצאו הסבר המאפיין
את אותו סגנון .

1. בחרו קלף המייצג את סגנון השותפות שלכם כהורים
באן או בבית הספר. שתפו את הקבוצה.
2. חשבו ודנו בקבוצה, איזו סגנונות שותפות הורים אתם
כאנשי חינוך מעודדים במסגרת החינוכית שלכם? כיצד
שותפות ההורים תורמת לעשייה החינוכית?
3. בחרו יחד מטאפורה המייצגת את תפיסתכם לגבי
שותפות הורים באן או בבית הספר. (ניתן להשתמש
בנייר ובצבעים). במליאה תולאנו להציג את המטאפורה
שבחרתם ולספר על התהליך שבחרתם.

במליאה: עם תום התהליך הקבוצתי, כל קבוצה מציגה את התהליך שחוותה
ואת האופן בו הגדירה שותפות הורים מיטבית. המנחה מסכם במספר תובנות,
ובהן שצוות המורים חייב לעסוק גם בעשייה חינוכית עם הורים ולשאוף ליצירת
שותפות חינוכית.

משרד החינוך בחר לאמץ את המושג "שותפות חינוכית" כדי לתאר את
הדינמיקה של הקשר בין הצוות החינוכי לבין ההורים.

להקריא את ההגדרה – שותפות חינוכית - שותפות בין צוותי החינוך לבין
ההורים למען קידום התפתחות התלמיד ולצורך יישום מיטבי של האחריות
המשותפת להורים ולצוותי החינוך ביחס לתלמיד.

נושא זה בבסיסו טעון, ודורש פיתוח אמון בתהליך. אמון כי ניתן ליצור שינוי
בתחום, לפיכך גם צוות בית הספר צריך לעבור תהליך.
בראשית התהליך, לפני בניית תכנית התערבות, מומלץ לערוך ניטור ראשוני
של הארגון החינוכי כדי לזהות את המציאות הקיימת. התכנית שתבנה תותאם
לצרכי המסגרת החינוכית .

מה דעתכם על המושג "שותפות חינוכית"?
האם דעתכם עליו שונה כהורים וכאנשי חינוך?
איך אתם מבינים את המושג?

סבב סיכום – ספרו על סימן שאלה או סימן קריאה שהתחדד בכם בעקבות
המפגש.

"המיוחדע"

"השקוף"

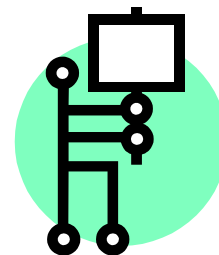
"המתעניין"

"המתנדב"

"המתנגד"

" הפעיל "

המתעניין: שותף לתהליך החינוכי - הורים אלו מעורבים בתהליך הלימודי, מגלים עניין בכל הקשור לתהליך הלמידה של ילדם או של כלל התלמידים ואף יוזמים מהלכים סביב תהליך הלמידה כגון העברת שיעור העשרה

הפעיל: אלו הם הורים המעורבים באופן חלקי, מיוודעים בהחלטות, מסכימים באופן תמידי או מנסים להשפיע על המדיניות אך משאירים את ההחלטה הסופית בידי המסגרת החינוכית.

המשפיע: מנהיגים... הורים שהם שותפים מלאים בקבלת החלטות. נתפסים וחשים משמעותיים ומשפיעים.

" המשפיע "

השקוף: אנונימי אלו הם הורים שמסיבות שונות לא נמצאים בקשר עם הגן או בית הספר גם כשהמסגרת החינוכית בעצמה יוזמת את ההתקשרות.

המיודע: ההורים הללו פועלים כסבילים ביחס למסגרת החינוכית, מסתפקים בעדכוני מידע שיוזמת המסגרת, מקבלים את קביעות המסגרת החינוכית ונענים להזמנות שונות לאירועים.

המתנדב: הורים אלו מתנדבים לפעולות חברתיות שאינן חלק מהמערך הלימודי הפורמאלי כגון טיולים מסיבות וכו'.

המתנגד: מעורבותם מאופיינת בהתנגדות למהלכים שהמסגרת החינוכית מובילה. נתפסים כמתערבים.

סדנא מספר 2 : ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית
"שפת האינטראקציה"
רשמה: גלית דאדי מתוך הסדנא שהועברה ע"י לירון און (פסיכולוג חינוכי)
למדריכי אח"מ במחוז דרום, 2002

מטרה: בניית מפה מושגית ככלי לאבחון השפה המוסדית של המסגרת החינוכית לגבי האינטראקציה - אנשי חינוך - הורים, **במרחבי השותפות החינוכית.**

מהלך הסדנא:

עבודה אישית -

רשום 10 מילים השגורות בקרב הצוות החינוכי שלכם בשיחות, דיונים, והתבטאויות לגבי אינטראקציות עם הורים או בהתייחס לאינטראקציות אלה.

כעת שרטט 3 מעגלים:

במעגל המרכזי יש לרשום את המילים בעלות החשיבות המכרעת לדעתך
 במעגל השני יש לרשום את המילים בעלות חשיבות מרכזית לדעתך
 במעגל השלישי יש לרשום את המילים בעלות חשיבות שולית לדעתך

עבודה קבוצתית בשלוש:

כל משתתף מציג בפני הקבוצה את המפה עם שלושת המעגלים ובה מיפוי המילים כפי שנבחרו בשלב העבודה האישית - מבלי להסביר או לפרט.
 הקבוצה משקפת למי שהציג את המילים מה היא רואה או מבינה מהמפה שהציג. (התייחסות אובייקטיבית למפה).
 המציג מקשיב לשיקופים ומתייחס לתנועה בין מה שרשם באופן סובייקטיבי, להתייחסויות האובייקטיביות שקיבל בשיקוף.
 (בכל פעם השלישייה עובדת על מפה אחת, מסיימים את כל התהליך ועוברים למפה הבאה).

לסיכום, רשמו את כל המילים שהעלו חברי הקבוצה (ללא קשר למידת חשיבותן) מפו את שכיחות המילים.

במליאה:

רישום המילים השכיחות על הלוח

דיון במליאה- **מה ניתן ללמוד מהמילים לאבי אופן ההתנהלות**
על המסגרת החינוכית שלנו עם ההורים? השפה כמשקפת
 מציאות וכיוצרת מציאות. **מה פרשנות המילים שבחרנו מפתיע**
אותי? מה מצורר בי נחת ומה מצורר בי חוסר שקט? האם
חשוב בכלל לעסוק בנושא ניהול הקשר עם ההורים? מדוע?

משרד החינוך בחר לאמץ את המושג "שותפות חינוכית" כדי לתאר את הדינמיקה של הקשר בין הצוות החינוכי לבין ההורים.

להקריא את ההגדרה – שותפות חינוכית - שותפות בין צוותי החינוך לבין ההורים למען קידום התפתחות התלמיד ולצורך יישום מיטבי של האחריות המשותפת להורים ולצוותי החינוך ביחס לתלמיד.

נושא זה בבסיסו טעון, ודורש פיתוח אמון בתהליך. אמון כי ניתן ליצור שינוי בתחום, לפיכך גם הצוות החינוכי צריך לעבור תהליך. בראשית התהליך, לפני בניית תכנית התערבות, מומלץ לערוך ניטור ראשוני של הארגון החינוכי כדי לזהות את המציאות הקיימת. התכנית שתבנה תותאם לצרכי המסגרת החינוכית.

שאלות שניתן להיעזר בהן:

- מה דעתכם על המושג שותפות חינוכית?
- האם דעתכם עליו שונה כהורים וכאנשי חינוך?
- איך אתם מבינים את המושג?
- האם צריך להבנות שותפות חינוכית?
- האם יש בתוכם צמדות ורצות כלפי המושג, שנמצאים בנאיכוח פנימי?
- האם השותפות החינוכית צריכה להיות חלק מה"אני מאמין" המוסדי?
- איך מיישמים שותפות חינוכית?
- איך תחומים עוסקת השותפות החינוכית?
- איך תחומים אינם מן הצניין של השותפות החינוכית?
- שותפות חינוכית – באחריות מי?
- האם יש בתוכם צמדות ורצות שנמצאים בחוסר הלימה עם הצמדות של הארגון החינוכי בו אתם פועלים?
- האם אתם מרגישים שיש בידק כלים ומיומנויות להבניה יציבה של השותפות החינוכית?
- איך מכללים והמיומנויות שיש לך היום יציבים עבורך?
- איך כלים ומיומנויות חסרים לך?
- מה סוד "הקסם" המקצועי שלכם בעבודה מול הורים?

סבב סיכום – ספרו על סימן שאלה או סימן קריאה שהתחדד בכם בעקבות המפגש.

סדנא מספר 3 : ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית

"הג'וקר"

מיכאל קיפניס, מדריך ארצי תחום הורים, שפ"י

מטרה: הפעילות מסייעת בהגדרת הציפיות שלנו, כאנשי החינוך וכהורים כלפי השותפות החינוכית, מבליטה את סדרי העדיפות שלנו ועוזרת לנו לדרג אותן.

פעילות פתיחה : מחלקים את הקבוצה לשני חלקים –

1. קבוצת אנשי חינוך 2. קבוצת הורים.

כל משתתף מקבל שמונה (אפשר גם פחות או יותר) פיסות נייר בגודל קלפי משחק.

המנחה מבקש מהמשתתפים לרשום על כל פתק תכונת אופי אחת (או הגדרת תפקיד, ציפייה, כלי עבודה, סוג תקשורת ...) שהיו רוצים לראות בשותפם לחינוך ילדיהם (אם משתמשים ב 8 פתקים – מדובר על 8 תכונות). אנשי חינוך כותבים על הורים, וקבוצת ההורים כותבים על פתקאות – רשימה של ציפיות מאנשי החינוך.

כך, במשך 7-10 דקות מורכבים הדיוקנאות להורה ולאישי חינוך "האידיאלי".

המנחה: כל אדם נוהג לחלום ולשאוף לאידיאל, אנו מדמיינים לעצמנו כיצד נרצה שילדנו ייראו בעתיד, אנו מרכיבים לעצמנו את הפורטרט של התלמיד האידיאלי, המורה האידיאלי, המחנך, ההורה.

חלק מהתכונות שחוקרים מייחסים לאידיאל החינוכי במאה ה-21 הן:

- יכולת למידה עצמית
- יכולת לרכוש וליישם ידע חדש
- חשיבה ביקורתית - יכולת ניתוח, הערכה, אינטגרציה והכללה
- יכולת עבודה בצוות - כישורים חברתיים ותקשורתיים מפותחים
- שימוש מתקדם בטכנולוגיה
- פתיחות לביקורת עצמית ויצירתיות
- יוזמה וחדשנות

יחד עם זאת, מתוקף הדינמיות של החיים גם תמונת "האידיאל" של כל אחד מתפתחת ומשתנה.

אנו נשחק כעת משחק שיעזור לנו לבדוק את דרישותינו לגבי "האחר האידיאלי".

אנא, הביטו בקלפים שזה עתה מילאתם והניחו בצד קלף אחד. זו תהיה תכונה/ מאפיין/ מידה שאתם מוכנים לוותר עליה ובכל זאת להרגיש שגם בלעדיה עדיין יישאר בסיס מוצק לשותפות חינוכית יעילה. קפלו קלף זה. נמשיך לשחק!

מהקלפים שנותרו נבחר תכונה בעלת חשיבות אך גם "לא קריטית". ללא תכונה זו ההורה עדיין נותר הורה נפלא ואיש החינוך - מקצועי לכל דבר.

המשחק נמשך באותו אופן, עד שבידי כל משתתף נותר הקלף האחרון, החזק ביותר ובעל החשיבות המכרעת. ללא תכונה זו, לא ניתן לקיים את המחויבות שכרוכה בהורות או בחינוך, ויתור על הקלף הזה מבטל את עצם העיקרון של שותפות! **זהו הג'וקר שלכם!**

דיון:

- מהן הציפיות עליהן וויתרתם בקלות יתרה? (רואים על האוח)
- מהם הוויתורים שמצאתם כקשים ביותר?
- על מה לא וויתרתם כלל - מה הא'וקר שלכם?
- ה"קלף" החזק של כל אחד שלצדו אין קיום לפחות? רואים על האוח בטור מקביל את "הכי הכי", התכונות עליהן המשתתפים לא יכלו לוותר.
- כאשר אתם רואים את הדיוקן הקולקטיבי של ההורה/ המחנך האולטימטיבי, מוצג על ידי הצרכים הכתובים על האוח, איזו מחשבות ורעיונות מתעוררים בתוכם?
- מהם הא'וקרים שמותפים הן להורים והן למחנכים (כאן -האהבה כלפי הילד או כבוד לאישיותו, אולי אחרים?)

לסיכום, ג'וקר זה מבטא למעשה את התמונה האידיאלית של הפרטנר שלנו בברית החינוכית שבין המשפחה לבין מערכת החינוך. להזמין את הקבוצה להתייחס לתוצרים של שתי הקבוצות, להתבונן בתוצר מסכם "התמונה" של הקבוצה, ולהשוות בין שתי "התמונות" לשם ברור הציפיות. חשוב, כמובן, להתייחס לציפיות עצמן.

דיון במליאה - מה ניתן ללמוד מההליך לפני אופן ההתנהלות על המסגרת החינוכית שלנו עם ההורים? השפה כמשקפת מציאות וכיצד מציאות. מה פרשנות הצרכים והתכונות שהחרנו מתיצג אותי? מה מצורר בי נחת, ומה מצורר בי חוסר שקט? האם חשב כלל לעסוק בנושא ניהול הקשר עם ההורים? מדוע?

משרד החינוך בחר לאמץ את המושג "שותפות חינוכית" כדי לתאר את הדינמיקה של הקשר בין הצוות החינוכי לבין ההורים.

להקריא את ההגדרה – שותפות חינוכית - שותפות בין צוותי החינוך לבין ההורים למען קידום התפתחות התלמיד ולצורך יישום מיטבי של האחריות המשותפת להורים ולצוותי חינוך ביחס לתלמיד.

נושא זה בבסיסו טעון, ודורש פיתוח אמון בתהליך. אמון כי ניתן ליצור שינוי בתחום, לפיכך גם הצוות החינוכי צריך לעבור תהליך. בראשית התהליך, לפני בניית תכנית התערבות, מומלץ לערוך ניטור ראשוני של הארגון החינוכי כדי לזהות את המציאות הקיימת. התכנית שתבנה תותאם לצרכי המסגרת החינוכית.

שאלות שניתן להיעזר בהן:

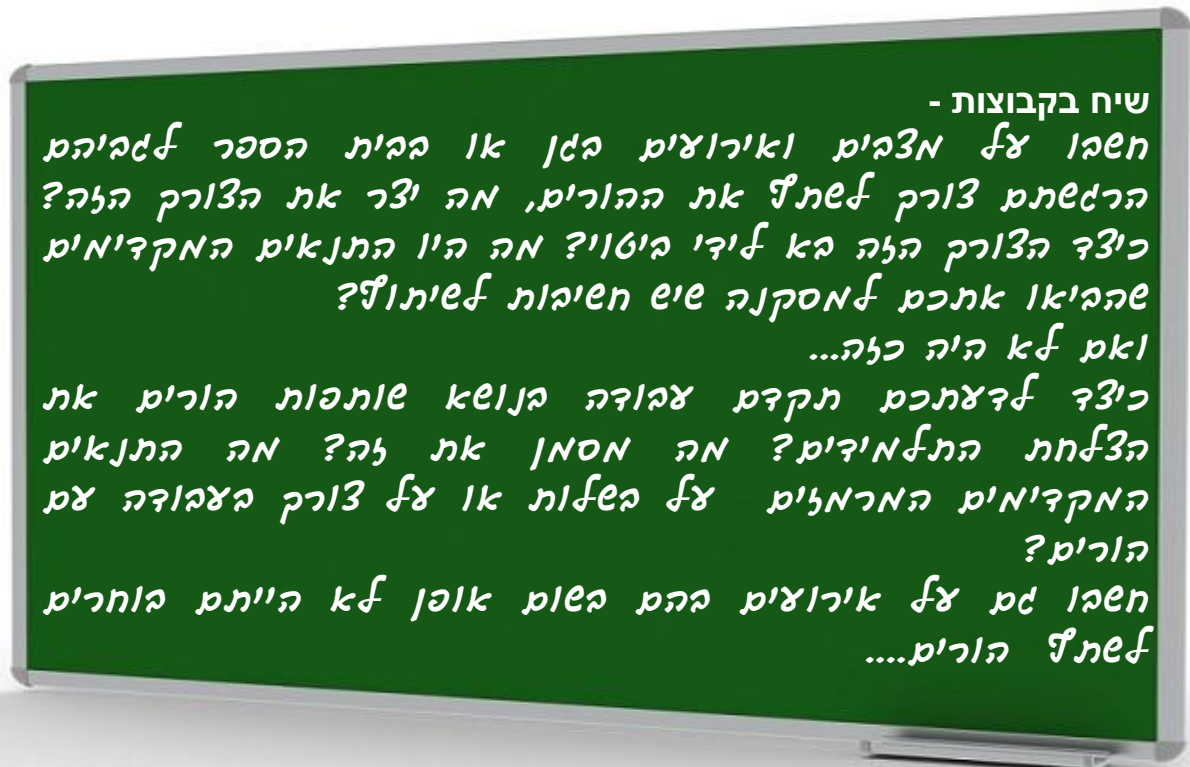
- מה דעתכם על המושג שותפות חינוכית?
- האם דעתכם עליו שונה כהורים וכאנשי חינוך?
- איך אתם מבינים את המושג?
- האם צריך להבנות שותפות חינוכית?
- האם יש בתוככם צמדות ורצות שמצאים בוויכוח פנימי מול המושג?
- האם השותפות החינוכית צריכה להיות חלק מה"אני מאמין" המוסדי?
- איך מיישמים שותפות חינוכית?
- באילו תחומים עוסקת השותפות החינוכית?
- אילו תחומים אינם מן הצניין של השותפות החינוכית?
- שותפות חינוכית – באחריות מי?
- האם יש בתוכך צמדות ורצות שמצאים בחוסר הלימה עם הצמדות של הארגון החינוכי בו אתה פועל?
- האם אתה מרגיש שיש בידיך כלים ומיומנויות להבניה יציבה של השותפות החינוכית?
- אילו מהכלים והמיומנויות שיש לך היום יציבים עבורך?
- אילו כלים ומיומנויות חסרים לך?
- מה סוד "הקסם" המקצועי שלך בעבודה מול הורים?

סבב סיכום – ספרו על סימן שאלה או סימן קריאה שהתחדד בכם בעקבות המפגש.

סדנא מספר 4: ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית
בירור צרכים של אנשי החינוך בשותפות עם הורים
כתבו - חבי גבע, טלי לוי, מדריכות אח"מ

מטרה: בירור צרכי אנשי החינוך בתוך מרחבי השותפות החינוכית

פתיחה: כשאתם חושבים על הקשר בין ההורים לבין האן או בית הספר אינה מטאפורה/ דימוי ראשוני צפית בכך?
 איסוף של המטפורות על הלוח, להבטיח שעוד נחזור אליהן..

לסיכום השיחה, חברי הקבוצה מסכמים את התנאים המקדימים לעבודה בנושא שותפות חינוכית ומהם המצבים שבשום אופן לא מתאימים לעבודה עם הורים

במליאה: איסוף כל התנאים והתובנות שעלו ודיון משותף לקראת הסכמה. האיסוף יעשה עפ"י הטבלה:

מבנים	לדוגמא: setting - זמן, מקום צוות. מפגשי מורים ומפגשי הורים ומפגשים משותפים ללמידה
תכנים	לדוגמא: ניהול קונפליקטים ימי שיא
יחסים	לדוגמא: בניית אג'נדה של תקשורת מורים - הורים

סיכום:

דיון במליאה - מה ניתן ללמוד מהתהליך לפני אופן ההתנהלות של המסגרת החינוכית שלנו עם ההורים? מה פרשימת הצעה ואל תעשה שחרנו מפתיע אותי? מה מצורר כי נחת, ומה מצורר כי חוסר שקט? האם חשוב ככלל לעסוק בנושא ניהול הקשר עם ההורים? מדוע?

משרד החינוך בחר לאמץ את המושג " שותפות חינוכית" כדי לתאר את הדינמיקה של הקשר בין הצוות החינוכי לבין ההורים.

להקריא את ההגדרה – שותפות חינוכית - שותפות בין צוותי החינוך לבין ההורים למען קידום התפתחות התלמיד ולצורך יישום מיטבי של האחריות המשותפת להורים ולצוותי החינוך ביחס לתלמיד.

נושא זה בבסיסו טעון, ודורש פיתוח אמון בתהליך. אמון כי ניתן ליצור שינוי בתחום, לפיכך גם הצוות החינוכי צריך לעבור תהליך. בראשית התהליך, לפני בניית תכנית התערבות, מומלץ לערוך ניטור ראשוני של הארגון החינוכי כדי לזהות את המציאות הקיימת. התכנית שתבנה תותאם לצרכי המסגרת החינוכית.

לסיכום, חוזרים למטאפורות מראשית המפגש ומחברים בין הדברים שעלו בדיון ובין המטאפורות שעלו, אפשר לשאול: **כעת, לאחר שדנו בנושא האם הייתי בוחרת מטאפורה אחרת מלזו שבחרתי? אם כן, מה הביא לשינוי? אם לא, מה התחזק אצלי**

המשגה לסיום: הצגת מתווה העבודה בנושא שותפות חינוכית מורים - הורים.

סדנא מספר 5: ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית
"מנקודה לנקודה"
כתבו ענבל זהבי ואורית ברג, מדריכות שפ"י

מטרה - חיבור חווייתי וברור עמדות בקרב אנשי החינוך כלפי השותפות החינוכית.

פתיחה – אני אבקש מכם לעצום עיניים, ולהתרכז לרגע קט. בעוד עיניכם עצומות, אומר מהו נושא הפגישה של היום, ואבקש מכם להיות רגישים ומודעים לרגש או לתחושה הראשונים שעולים בכם עם משמע הנושא.

ובכן הנושא שלנו הוא – **הורי התלמידים**

איילו רגשות עלו בכך?

(שעמום, כעס, חיבה, פליאה, סתם, עצבים, פחד, הזדהות, חום, שנאה, הערכה)

כאמור, הפגישה שלנו היום עוסקת בנושא הורי התלמידים. לאור מנעד הרגשות שעלו בחדר, **האם חשבו בצניכט להקדיש זמן במפגשי הצוות החינוכי לנושא ניהול הקשר עם הורי התלמידים? מדוע?** (לאפשר מגוון דעות ועמדות, לסיכום הדברים להדגים את המגוון ולהדגיש את היותו לגיטימי ואותנטי).

וכעת, אשוב לבקש מכם לעצום עיניים, ולהתרכז לרגע קט. בעוד עיניכם עצומות, אזכיר נושא נוסף ואבקש מכם להיות רגישים ומודעים לרגש או לתחושה הראשונים שעולים בכם עם משמע הנושא.

ובכן הנושא הוא – **המורה או הגננת של הילד שלי.**

איילו רגשות עלו בכך?

האם יש שנות או הקבלה בין החוויות? מה זה מספר עליון?

שאנחנו מגלמים בתוכנו את כל התפקידים – אנחנו גם אנשי חינוך, גם הורים וגם התלמידים שהיינו בילדותנו..

להקריא מתוך החוברת (פרק ראשון – רציונאל):

... "אננת או מורה אשר מקבלת לידיה את רשימת תלמידיה, מקבלת
באותה נשימה רשימה של שותפיה החדשים – ההורים.
ומה כוללת רשימת השותפים?
רשימת פרטים אישיים – מי הוא ההורה? מה לימדו אותו חייו? מה
החווייה שלו במערכת החינוך? מהי תפיסת ההורות שלו?
רשימת חרדות וחששות – מה הפחד שמציץ אותו כשהוא נפרד מילדיו
בסער בית הספר?
רשימת החלומות והתקוות – מה השאיפה הכדולה שלו עבור ילדיו?
עבור עצמו כהורה?
רשימת הצרכים, האמונות והערכים שבהשפעתם צוצקה צמדתו כלפי
התהליך החינוכי.
רשימת ה"בקשה צה"
ורשימת ה"אנא, אל תעשה"
רשימת הקשיים ורשימת הכוחות
וההורה, מקבל אף הוא, מבלי דעת, רשימה ארוכה ומשמעותית על
איש החינוך של ילדו,
ומה כוללת אותה רשימה? בדיוק אותו דבר.
והשותפות, יוצאת למסע חינוכי דינמי ומאתגר רב שנים.

משרד החינוך בחר לאמץ את המושג " שותפות חינוכית" כדי לתאר את
הדינמיקה של הקשר בין הצוות החינוכי לבין ההורים.

מה דעתכם על המושג?

האם דעתכם עליו שונה כהורים וכמורים?

איך אתם מבינים את המושג?

להקריא את ההגדרה – שותפות חינוכית - שותפות בין צוותי החינוך לבין
ההורים למען קידום התפתחות התלמיד ולצורך יישום מיטבי של האחריות
המשותפת להורים ולצוותי החינוך ביחס לתלמיד.

"מנקודה לנקודה" (פעילות ע"פ רות שיר ורותי טווינה) – המשתתפים מוזמנים לעמוד. יש לוודא שחלל החדר ריק כך שיש טווח תנועה. המנחה מסביר שאת המעגל חוצה כעת קו דמיוני. המשתתפים מוזמנים לנוע ולהתמקם בשני קצוות הקו. במהלך הפעילות מקריאים בפניהם צמדי מילים אשר מייצגים הפכים. כל אחד מוזמן לבחור קצה ולהתמקם בו. אי אפשר להתפשר על רצף או על אמצע, כל אחד צריך לבחור את הקצה שיותר מתאים לו.

1. הורה	איש חינוך
2. שותפות חינוכית	טריטוריות נפרדות
3. פרפקציוניסט	זורם
4. אופטימי	פסימי
5. שיחה בארבע עיניים	שיחת טלפון
6. לדבר	להקשיב
7. לדעת בוודאות	להתלבט
8. בי"ס הוא מקום מיטיב עבור תלמידי. בי"ס אינו מקום מיטיב עבור תלמידי (הגן)	
9. בי"ס הוא מקום מיטיב עבור ילדי בי"ס אינו מקום מיטיב עבור ילדי (הגן)	
10. לתת עצות	לא להתערב
11. ההורה כשותף	ההורה כלקוח
12. שיחה אישית	שיחה עם עוד מומחים
13. לדבר על התלמיד	לדבר על ההורה
14. לדבר על התלמיד	לדבר על הקשר שלי עם הורה
15. לתעד	להישאר עם החוויה
16. לצחוק, להתבדח	להיות רציני וממלכתי
17. אוהב פגישות	רק לא פגישה...
18. לוקח ללב	שומר על עצמי
19. וועד הכיתה/הגן	באיזו כיתה/גן הילד שלי?

במהלך הפעילות המשתתפים מוזמנים לשוחח עם שותפיהם לצד הנבחר. לתת להם זמן בכל פינה...

לסיכום, חוזרים למעגל, מפזרים את כלל המילים/המושגים על הרצפה (יש להכין מראש כרטיסיות) כל אחד מוזמן לבחור כרטיסיה ולספר משהו על עצמו בהקשר -

איך זה מרגיש להיות במקום הזה?

עד כמה אני מרוצה מכך?

מהם היתרונות ומהם החסרונות? רוחים/ הפסדים.

לאחר המשחק: **איך היה לכם? מה עליכם? איך תואנות יש**

מהתרגיל? חשוב לאפשר את רצף העמדות והאמביוולנטיות הפנימית

כלגיטימיים, אך להדגיש כי כאנשי חינוך, עלינו להיות מודעים לכך וערים להשפעת העמדות הפנימיות שלנו על ההתנהלות שלנו.

האם חשוב לברר עמדות בנושא קשר מסגרת חינוכית -

הורים? מדוע? מומלץ להדגיש את חשיבות המודעות לעמדה האישית.

החווייה והתפיסה האישית שלנו מעצבות את התרגום שלנו, את ההתייחסות ואת התגובה.

הצגת התפיסה - "נפגשים" - שותפות חינוכית בין אנשי החינוך לבין ההורים במערכת החינוך. (מצ"ב מצגת)

דיון - **האם זה אפשרי לאמץ את תפיסת השותפות החינוכית?**

איך קשיים להתנתק, צפויים בדרך? איך כוחות מחזקים יוציאו את התהליך?

סבב סיכום - **ספרו על סימן שאף או סימן קריאה שהתחדד לכם בעקבות המפגש.**

סדנא מספר 6: ברור עמדות כלפי השותפות החינוכית
השותפות החינוכית ואני....
כתבה - אורית ברג, מדריכה ארצית, אגף תוכניות סיוע ומניעה

הסדנא תתנהל בסגנון "קפה ידע", שולחנות עגולים המזמנים מרחב פתוח של שיחה.

מטרה - חיבור חווייתי וברור עמדות בקרב אנשי החינוך כלפי השותפות החינוכית.

הכנה מראש – יש לארגן מראש במקום המפגש מעגלים קטנים (קבוצות של חמישה / ארבעה משתתפים. כל מעגל מתרכז סביב שולחן קטן או תיבה קטנה שעליהם קישוט ואולי אפילו כיבוד מסוג מסוים, אשר ישתנו משולחן לשולחן).

במהלך הפעילות כל משתתף יעבור שלוש פעמים שולחן, כך שבכל פעם ישב ליד שולחן אחר עם משתתפים אחרים.

לפעילות ארבעה שלבים. בכל שלב, אחרי שהמשתתפים התמקמו במעגל החדש שלהם, מציג המנחה שאלה חדשה והקבוצות מוזמנות לדון בשאלה.

אחרי המעגל הרביעי (היינו, אחרי שלושה מהלכי חילופין), נפתח השיח הכללי והדיון הופך להיות משותף לכלל המליאה.

מהלך המפגש – מנחים את המשתתפים להתמקם במעגלים. משישבו כולם, מברכים ומתחילים בשיחת פתיחה כללית במליאה (עדיין לא "קפה ידע"):

אינה מוּשֵׁל מַאֲדִיר לַדַּעַתְכֶם בְּאוֹפֵן הַמְדוּיָק בְּיוֹתֵר אֵת הַדִּינְמִיקָה שֶׁל הַקֶּשֶׁר בֵּין אֲנֵשֵׁי הַחִינוּךְ לְבֵין הַהוֹרִיט? (למשל - שותפות, ברית, לקוח – נותן שירות, תלות, ספק שירותים, מקבילים וכו'...)

משרד החינוך בחר לאמץ את המושג "שותפות חינוכית" כדי לתאר את הדינמיקה של הקשר בין הצוות החינוכי לבין ההורים.

מַה דַּעַתְכֶם עַל הַמוֹשֵׁל?
אִיךָ אַתֶּם מְבִינִים אֵת הַמוֹשֵׁל?
הֵאָם דַּעַתְכֶם עָלָיו שׁוֹנֶה כַּהוֹרִיט או כְּאֲנֵשֵׁי חִינוּךְ?

להקריא את ההגדרה – שותפות חינוכית - שותפות בין צוותי החינוך לבין ההורים למען קידום התפתחות התלמיד ולצורך יישום מיטבי של האחריות המשותפת להורים ולצוותי החינוך ביחס לתלמיד.

סבב פעילות קפה ידע – מסבירים את מהלך הפעילות, מקריאים בכל פעם את השאלה שגם מופיעה מוקרנת או כפלקט כתוב לעיני כולם. מקדישים לכל שאלה 15 דקות ואז משנים מעגלים ומקריאים את השאלה הבאה.

1. אנו מלמנים אותך לספר לחברך לקבוצה סיפור מיטבי על שותפות חינוכית בה נטלת חלק כתלמיד, כהורה, או כאיש חינוך. (בקשר לתלמיד מסוים או כחלק ממהלך מערכתי)

2. "תקשיב רגע לאיש חכם, תקשיב לעצמך..."
אנו מלמנים אותך לספר לחברך לקבוצה מהו "האני מאמין" הנכון, היציף והמיטבי עבורך לאבי שותפות חינוכית עם הורי התלמידים

3. אנו מלמנים אותך להסביר לחברך לקבוצה מהי להבנתך העמדה על בית הספר/הסן שלך ביחס לשותפות חינוכית? על סמך מה אתה מבסס את דעתך? היכן זה בא לידי ביטוי?

4. איך קונפליקטים מסתתרים בתוך יישום השותפות החינוכית?
איך קונפליקטים צפויים להגיע לפתרון בזכות שותפות החינוכית?

משהסתיים הסבב, מזמינים את כולם לספר – איך היה עבורם התהליך, עם איזו תובנה יצאו?

שאלות שניתן להיעזר בהן:

- האם צריך להבנות שותפות חינוכית במסגרות החינוכיות? (כן, בית ספר...)
- מה תפקידך הייחודי בהקשר זה, במסגרת החינוכית בה אתה פועל?
- מהו איזון הכוחות שבתוך השותפות החינוכית לפי תפיסתך?
- האם תשאלתך כהורה תהיה שונה? מדוע...

- איך אתה תופס את תפקיד ההורים? האם הם שותפים או לקוחות? האם עבורך הם משא או אויה?
- על מה מבוססים יחסי חינוך – הורים? הדדיות? שוויון? בידול? תפקידים? תלות בתפקידים?
- האם יש בתוכך צמדות ורצות שנמצאים בויכוח פנימי?
- האם השתתפות החינוכית צריכה להיות חלק מה"אני מאמין" של המסגרת החינוכית?
- איך מיישמים שותפות החינוכית?
- איך תחומים עוסקת השתתפות החינוכית?
- איך תחומים אינם מן העניין של השתתפות החינוכית?
- שותפות חינוכית – באחריות מי?
- האם יש בתוכך צמדות ורצות שנמצאים בחוסר הלימה עם הצמדות של המסגרת החינוכית בה אתה פועל?
- האם אתה מרשים שיש בידך כלים ואיומנויות להבניה יציבה של השתתפות החינוכית?
- איך להכיל והאיומנויות שיש לך היום יציבים עבורך?
- איך כלים ואיומנויות חסרים לך?
- מה סוד "הקסם" המקצועי שלך בעבודה מול הורים?

לסיכום – הצגת התפיסה – "נפגשים" – שותפות חינוכית בין אנשי חינוך לבין הורים במערכת החינוך. (מצ"ב מצגת)

דיון – האם זה אפשרי לאמץ את תפיסת השתתפות החינוכית? איך קשיים להבנתכם, צפויים בדרך? איך כוחות מחלקים יציעו את התהליך?

לסיים, סבב – משהו שאני יוצא איתו או מילה אחת לסיום.

סדנא מספר 7: מיומנויות הבניית שותפות חינוכית –

רבדים של מציאות

כתבו - אורית ברג וענבל זהבי, מדריכות שפ"י

מטרה - הקניית מיומנויות להבניית שותפות חינוכית ושכלולן.

פעילות פתיחה –

היזכרו בשיחה משמעותית שערכתם לאחרונה עם הורים. היכן התקיימה השיחה? כמה זמן היא נמשכה? מי יזם? מה לבשת? מה לבשו ההורים? על מה דברתם? מה הייתה המטרה? איך התחילה הפגישה? איך היא הסתיימה. (לא מספרים, רק נזכרים בלב...)

(רשמו על פתק משפט של אחד המשתתפים כפי שנאמר בפגישה. כתבו אותו בגוף בו נאמר, קרוב ככל האפשר לנוסח המקורי כפי שאתם זוכרים כעת. שמרו את הפתק בצד עד סוף הסדנא....)

כעת, עדיין בלב... נסו לדמיין שהייתה בחדר מצלמה אמיתית, כזו שמסריטה ומקליטה וכקולטת הכל. איך את/ה כאיש חינוך היית נראית בעיני אותה מצלמה? מה המאפיינים שהיו בולטים לעין ולאוזן? מה ראו עליך? מה שמעו מדברייך? שפת הגוף? גוון קול? הבעות פנים?

ועדיין בלב... כעת נסו לדמיין שהמצלמה שהייתה בחדר, היא למעשה שבב קטן בתוך הגוף, מעין מצלמה פנימית שמצלמת רחשי לב, מחשבות, רגשות, אינטואיציות והכל תוך כדי שיחה ... מה המצלמה הזו קולטת ממך?

כעת, משסיימתם לצפות בשני סרטי מופת, עם גיבורים הוליוודיים עוצרי נשימה, מעניין אותנו לדעת **האם זיהיתם הבדל או אולי פער בין שני הסרטים? ובצדק? בין שני הקולות.**

נקודות שחשוב להדגיש במהלך הדיווח של אנשי הצוות על הפער בין הפנים לחוץ –

הקול של אינה גיבור יותר חזק?
מה היחס בין שני הקולות? (מתווכחים זה עם זה? משלימים זה את זה? משתיקים זה את זה)
איילו שני הגיבורים יכלו לדבר ביניהם, מה הם היו אומרים זה לזה?

רבי נחמן מברסלב אמר, "אתה נמצא במקום בו נמצאות מחשבותיך, ודא שמחשבותיך נמצאות במקום בו אתה רוצה להיות".

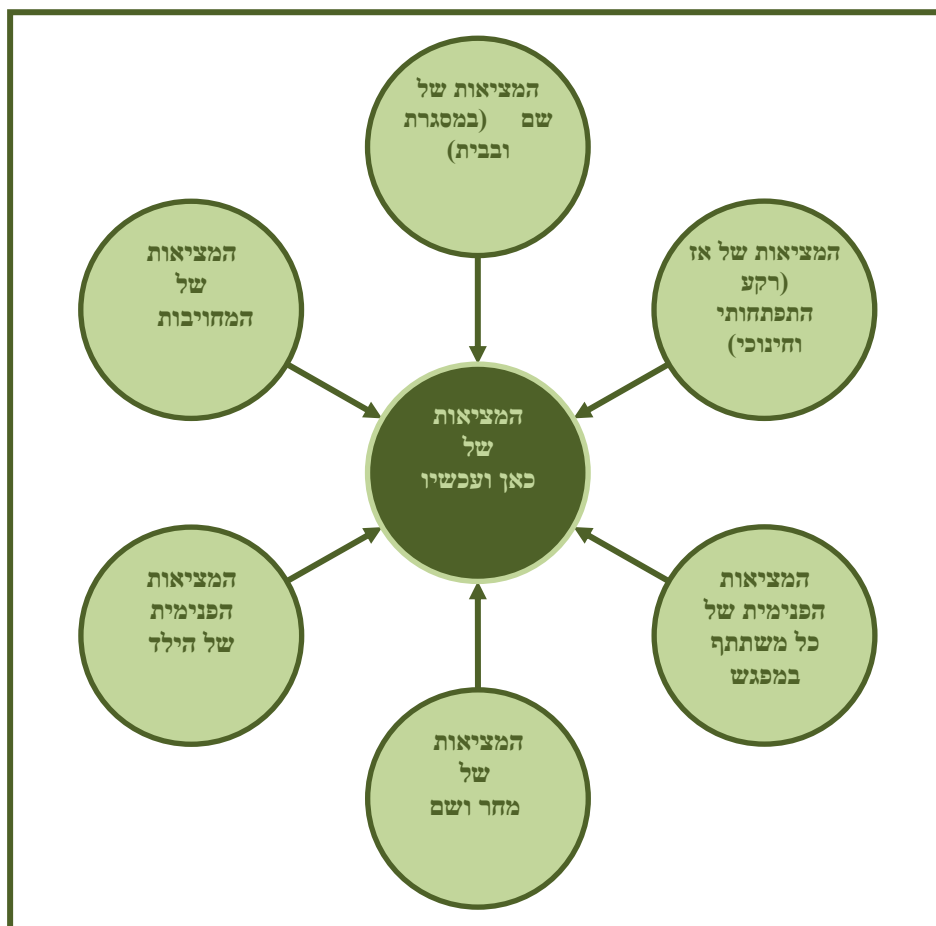
עד כמה האיפור החיצוני היה מודע לרחשים של האיפור הפנימי? כלומר אמת? בדיוק?
האם השיחה הייתה נראית אחרת אם המודעות הייתה מתרחשת כלומר אמת?
האם השיחה הייתה נראית אחרת אם הייתה הלימה מלאה בין שני הקולות? האם זה אפשרי בכלל?
מה תפקיד שני הקולות?

רקע תיאורטי - בשלב זה חשוב שהמנחה ידגיש ויפתח את נושא המודעות לעמדות, לפי הפרק שני בחוברת.

האם חשוב לכם כאנשי חינוך לברר צמדות ונקודות מוצא ראשיות שלכם בנושא הקשר שלכם עם הורי התלמידים? מדוע? להדגיש את חשיבות המודעות לעמדה האישית. החוויה והתפיסה האישית שלנו מעצבות את התרגום שלנו, את ההתייחסות ואת התגובה. עם איזו תוכנה יצאתם?

להדגיש את חשיבות המודעות לעמדה האישית. החוויה והתפיסה האישית שלנו מעצבות את התרגום שלנו, את ההתייחסות ואת התגובה.

חשיפה למודל "רבדים של מציאות" / אורית ברג (ע"פ פרק 2 בחוברת)

שאלה למשתתפים:

האם אלהננתכס היה רוקד דומיננטי יותר בסיחה שבה נלכרתס? מהו?

כעת, כל אחד מהמשתתפים מקריא את המשפט שכתב בפתק שלו, וביחד מנסים להחליט לאיזה רוקד מציאות מתייחס המשפט.

אם נותר זמן, להציג שאלות, שכל אחד יוכל להתייחס לשאלה שמהדהדת בו:

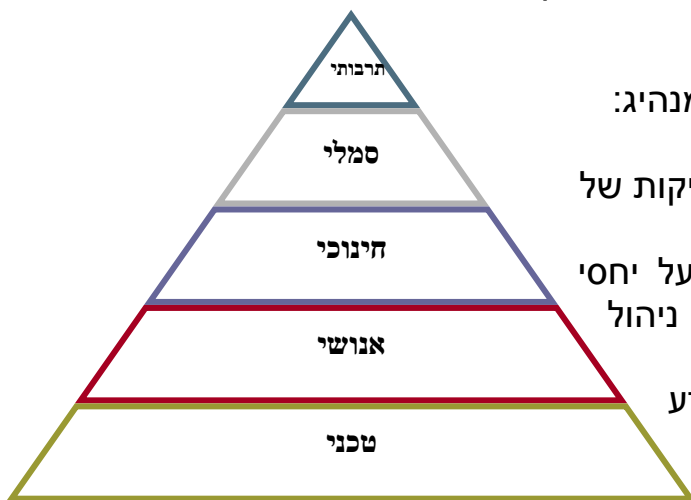
- באיזה רוקד מציאות נוח לי יותר?
- איזה רוקד מציאות מצורר בי התנגדות?
- איזה רוקד מציאות קשה לי לזהות? מדוע?
- האם אני מצליח להבחין בין רעצים שמלמנים שיתוף, דינמיות, התבוננות, לבין רעצים שמלמנים אופרטיביות, תכנון, הצבת יעדים? מה עוצר לי באבחנה?
- כיצד אוכל לסייע לצוותי החינוך לפתח אבחנה עצמאית, לקוללות, לרעדים?
- סבב סיכום – כאן ועכשיו, מודעות למשהו אחד שצבר עליכם הסרט הפנימי היום בפגישה.
- ושיעורי בית, להקשיב לשני הקולות שבכם:

סדנא מספר 8 :

הכוחות הפועלים בעשייה החינוכית עם הורים לפי סרג'ובאני מיכל זכריה, מדריכת אח"מ ארצית וגלית בנימין, מפקחת על יעצות

סרג'ובאני, (פרופסור לחינוך ולמינהל באוניברסיטת טרינטי, טקסס, ארה"ב) הבחין בין בתי ספר מצוינים לבין בתי ספר שאינם יעילים. לטענתו בית ספר מצוין יתאפיין בניהול יעיל המבשר בין חמשת הכוחות המאפיינים את המנהיג. מנהיג חינוכי יעשה שימוש בחמשת הכוחות העומדים לרשותו כדי לחולל תמורות במערכת ולהניע את הארגון לאור המטרות והיעדים שהציב לעצמו. לעומת בית ספר שאינו יעיל אשר יתאפיין במנהלים לא מיומנים, ב"חולי אקלימי", רמה נמוכה יותר של הישגים ותחושת ניכור בקרב ההורים.

להלן חמשת הכוחות העומדים לרשותו של המנהיג:

הכוח הטכני מספק למנהיג יכולות ארגון וטכניקות של תכנון ותזמון כגון תיאום וקביעת לוחות זמנים.

הכוח האנושי מאפשר למנהיג לשים דגש על יחסי אנוש ולהשתמש במיומנויות בין - אישיות כגון ניהול שיחות אישיות, מתן תמיכה עידוד ועוד.

הכוח החינוכי מאפשר למנהיג להשתמש בידע מקצועי הקשור ליעילות ההוראה, אבחון בעיות חינוכיות ודרכים לטפל בהן.

ע"פ סרג'ובאני חיבור של שלושת הכוחות אלו יצמיח את איכות ההוראה הבית ספרית אך לא יבטיח מצוינות. המצוינות תבוא לידי ביטוי כשיעשה המנהיג שימוש בשני הכוחות הנוספים העומדים לרשותו: **הכוח הסמלי והכוח התרבותי**. **הכוח הסמלי** מאפשר למנהל להציב מטרות ולהגדיר התנהגויות חיוניות. המנהיג יסמן לארגון מהן הקדימויות והיעדים ויפעל לפיהם. המנהיג הסמלי ילכד את אנשיו לאור מטרות אלו ויעניק למעשיו משמעות. מנהל שיהג ע"פ הכוח הסמלי יהווה מודל לחיקוי, יצור אצל התלמידים המורים וההורים תחושה של משמעותיות ותכליתיות וישריש בהם את החזון שלפיו פועל הארגון. השרשת חזון תעניק לסביבה את הכוחות להתמודד עם מצבי לחץ ביומיום על ידי התבוננות קדימה.

מנהיג שיפעל על פי **הכוח התרבותי** ימלא את תפקיד "הכהן הגדול". "הכהן" יעסוק בתהליכים לשיפור האקלים של בית ספרו ובבניית מורשת המייחדת את בית הספר מסביבתו. תלמידים מורים והורים המשתייכים לארגון מסוג זה יחושו אמונה בבית ספר ובדרכו ותחושת שייכות ומסוגלות גבוהה מאוד.

רציונל:

רצ"ב שאלון לברור הכוחות הפועלים בעשייה החינוכית עם הורים. השאלון מאפשר ברור של המציאות הרצויה ומעורר תהיות לגבי המציאות הקיימת.

את השאלון ניתן להעביר לקבוצות הורים המהוות קבוצות מיקוד לצורך אבחון, או לוועד ההורים הייצוגי של בית הספר. כמו כן ניתן להעבירו לקבוצות מורים. אפשר לערוך את התהליך במקביל לשתי האוכלוסיות בנפרד או בהידברות משותפת.

מטרות:

1. הכרות עם הכלי
2. ברור עמדות
3. מיפוי ותכנון הקשר עם ההורים

מהלך הסדנא:

1. הצוות ממלא את השאלון
2. כל משתתף מסכם את הניקוד ברמה אישית - תוך שימוש בקידוד שלהלן.
3. כל משתתף מציג לצוות את הקידוד על פי הכוחות שאתר בשאלון האישי
4. הצוות מקיים דיון כמפורט בהמשך לגבי הפער, כפי שהם תופסים אותו, בין המצב הרצוי לבין המצב המצוי.
5. הצוות בונה תכנית התערבות בהתאם לנתונים שהתקבלו ולתובנות.

שאלון: הכוחות הפועלים בעשייה החינוכית עם הורים

קרא את ההיגדים שלפניך. סמן באיזו מידה, לדעתך, יש לשתף את ההורים בתחומים הנדונים. שים לב, סיכום ההיגדים יעשה על פי מפתח הכוחות של סרג'ובאני (ראה הנחייה בסוף השאלון):

מספר סידורי	היגדים	אף פעם	במידה מועטה	לפעמים	במידה רבה	במידה רבה מאוד
1	ההורה מספק לילדו את הציוד הדרוש כדי ללמוד	0	1	2	3	4
2	ההורה משלם את התשלומים הנדרשים לבית הספר	0	1	2	3	4
3	ההורה משתתף באסיפות הורים כלליות כדי לקבל מידע.	0	1	2	3	4
4	ההורה שותף בפעילויות חברתיות מחוץ לתחום הלימודי כגון מסיבות וטיולים.	0	1	2	3	4
5	ההורה יוזם שיחות אישיות.	0	1	2	3	4
6	ההורה מוזמן לשיחות אישיות באופן קבוע לאורך מספר פעמים בשנה.	0	1	2	3	4

4	3	2	1	0	7. ההורה מוזמן לשיחות לצורך קבלת החלטות משותפת לעניינים הקשורים לילדו.
4	3	2	1	0	8. ההורה שותף לתכנון פרויקט חינוכי.
4	3	2	1	0	9. ההורה יבצע עם ילדו משימות לימודיות שונות.
4	3	2	1	0	10. ההורה יהיה שותף ליצירת חזון בית ספרי
4	3	2	1	0	11. ההורה יהיה שותף לקביעת המטרות והיעדים שנקבעו לשנה זו בבית ספר.
4	3	2	1	0	12. ההורה ישתתף במפגשים לצורך קבלת החלטות הנוגעות במדיניות בית הספר.
4	3	2	1	0	13. ההורה שותף בקבלת החלטות הנוגעות לשיפור האקלים החינוכי הבית ספרי.
4	3	2	1	0	14. ההורה שותף בפרויקטים קהילתיים שיוזם בית הספר.
4	3	2	1	0	15. ההורה מכיר את מורשת בית הספר ואת הייחודיות שלו.

סכם את התוצאות שהתקבלו ע"פ הקידוד הבא

הכוח הטכני: היגדים 1,2,3

הכוח האנושי: היגדים 4,5,6

הכוח החינוכי: היגדים 7,8,9

הכוח הסמלי: היגדים 10,11,12

הכוח התרבותי: היגדים 13,14,15

דיון בעקבות קבלת התוצאות:

לאור התוצאות, איזו כוחות רצויים בעיניך בעשייה החינוכית עם הורית? עד כמה התמונה הרצויה משקפת את התמונה המצויה בבית ספרך? במידה וקיים פער בין התמונות, מה יוצר את הפער?

כיצד לדעתך ייראו התוצאות אם הורי בית הספר יתקשו
למלא את השאלון? מה היית מנסה לבית ספרך במציאות
הקיימת בתחום זה? באילו דרכים היית עושה זאת?

שלב ב: בניית תוכנית התערבות לאור הממצאים שהתקבלו:
תכנית ההתערבות תבנה על ידי צוות מורים והורים במשותף.
תכנית התערבות תבנה על פי העקרונות הבאים:
מיפוי נקודות חוזק, ונקודות לחיזוק בעשייה החינוכית עם הורים.
בחירת יעד/ יעדים לעבודה.
פירוט של כל יעד על פי: הגדרת דרכי הפעולה, לוח לביצוע, משאבים, גורם
אחראי, מדדי ביצוע מדדי הצלחה ודרכי בקרה ומעקב.

מנתונים לתוכנית פעולה

חלק א:

 נקודות לשיפור:	 נקודות לשימור:

חלק ב:

יעדים נבחרים לעבודה ע"פ סדרי עדיפויות

1. _____
2. _____
3. _____

חלק ג':

מטרת על - עשייה חינוכית עם הורים.

יעד 1:

מקב ובקרה	מדדי הצלחה	מדדי ביצוע	גורם אחראי	משאבים	ל"ז	דרכי פעולה
--------------	---------------	---------------	---------------	--------	-----	---------------

מקרא:

דרכי פעולה: פעולות הנדרשות להשגת היעד המבוקש,
 לו"ז: לוח הזמנים הנחוץ וריאלי להשגת היעד,
 גורם אחראי: כל האחראים השותפים לביצוע התוכנית,
 מדדי ביצוע: פעולות הנראות לעין ומעידות על עשייה למען השגת היעד,
 מדדי הצלחה: מדדים המסמנים את השגת היעד,
 מעקב: קביעת קריטריונים להערכה.

דנא מספר 9 : מיומנויות הבניית השותפות החינוכית

משפחה מרובת משפחות:

העבודה עם הורים לילד עם צרכים מיוחדים –

כתבו ענבל זהבי ואורית ברג, מדריכות שפ"י

"כל כך כואב העצמי ובשרי הזה" (מתוך "ימים יגידו אנה").

מטרות הפגישה:

- לחדד מודעות להשתמעויות הייחודיות של הורות לילד עם צרכים מיוחדים.
- לברר לאילו אסטרטגיות תקשורת בינאישית נדרש איש החינוך בעבודה עם הורים לילד עם צרכים מיוחדים?
- לברר מהם מקורות האמפטיה של אנשי החינוך ולהעצים אותה
- הרחבת הידע בנושא עבודה עם הורים לילד עם צרכים מיוחדים

פתיחה – חיבור רגשי – אישי:

אפשרות א. (ע"פ פעילות של ד"ר עומר לנס)

שלב ראשון - לפזר קלפי תמונות שברשותכם...
כל אחד מהמשתתפים מתבקש לבחור קלף אשר מבטא אכזבה שחש אי פעם מתלמיד או מילדו הפרטי.

שלב שני - מתקבצים לקבוצות קטנות של כחמישה משתתפים. בקבוצות החברים מוזמנים לשתף את חברי הקבוצה בתיאור הקלף ובסיפור האכזבה. שאר החברים מתבקשים לכתוב את סיפורי החברים.

שלב שלישי – כל אחד מתבקש לקרוא את הסיפורים שכתב מפי חברי הקבוצה, ולחשוב, איזה אמונה, ערך, או עמדה מסתתרים מאחורי כל סיפור.

שלב רביעי – סבב על כל סיפור והתייחסות המשתתפים, ונותנים הזדמנות לבעל הסיפור לומר איפה דברי המשתתפים הדהדו בו.

אפשרות ב.

נסו להעלות זיכרון של רגע בו הבנתם "משהו אינו כשורה עם ילדי" (גם אם זה משהו רגעי, נקודתי... התפתחותי, בריאותי, חברתי, לימודי...) במעגל – מה היה שם, רגשות, מחשבות, תגובות.

לצאת מתוך הראיה האישית ולהרחיב את ההתבוננות האמפטית.

פעילות שנייה:

על **מראה** במרכז המעגל, לכתוב בטוש מחיק באותיות גדולות - **הילד שלי שונה!** מסביב פתקיות ריקות. המשתתפים מוזמנים לכתוב אילו רגשות צפים בהם נוכח המשפט.

את הפתקיות שכתבו יש להניח מסביב למראה. משסיימו, מבקשים מאחד המשתתפים לקרוא בקול את שכתוב. **אמה מראה?** (השתקפות הילד בהורה, ההורה בילד, הקריטיות של תגובת הסביבה, המרכיב ההשוואתי).

חלק שני :

ע"פ פרק 5 בחוברת, הרצאה בנושא – שותפות חינוכית עם הורים לילד בעל צרכים מיוחדים:

- לחדד מודעות להשתמעויות הייחודיות של הורות לילד עם צרכים מיוחדים, לברר לאילו אסטרטגיות תקשורת בינאישית נדרשת המורה בעבודה עם הורים לילד עם צרכים מיוחדים.
- לברר מהם מקורות האמפטיה שלהן ולהעצימם.
- הרחבת הידע בנושא עבודה עם הורים לילד שונה צרכים.

המלצות :

1. ניתן להשתמש בקטעים נבחרים מהסדרה "פלפלים צהובים". (הפרקים נמצאים ב YOUTUBE).
2. ניתן להשתמש בקטע "ברוכים הבאים להולנד" (פרק 5 בחוברת)
3. כדאי וחשוב להכיר את ההתפתחויות והשינויים בחוק החינוך המיוחד לאורך השנים, כעדות לשינוי בתפיסת מקום ההורים בתהליך החינוכי, הן מצד ההורים והן מצד המערכת.

שימו לב! לאורך כל הפעילויות יש להיות רגישים ומודעים להבנה שגם בקרבנו, צוותי החינוך, יושבים עמיתים שהינם הורים לילדים עם צרכים מיוחדים. רגישות המנחה לנוכחותם, יכולתו לאפשר להם את מידת החיבור והחשיפה הנכונה להם וחובתנו להגן על פרטיותם, הינם קריטיים. התנהלות המנחה מולם תהווה מודלינג לכל משתתפי הסדנא לעבודתם עם הורים לילדים עם צרכים מיוחדים.

סדנא מספר 10 : מיומנויות הבניית השותפות החינוכית
משפחה מרובת משפחות:
העבודה עם הורים עולים
כתבו אורית ברג ואילן סהל, מדריך ארצי ביחידה למניעת סמים אלוהול
וטבק

מטרה - חידוד ההשתמעויות הייחודיות בבניית שותפות חינוכית עם הורים עולים

פתיחה במליאה –

האם קיים בעיניך "הורה ישראלי"? מי הוא?
האם אתה הורה ישראלי?
אילו מרכיבי זהות תרבותיים בונים את הזהות ההורית שלך?
אילו רגשות מתעוררים בך במפגשי שותפות חינוכית עם הורים עולים?
אילו תפיסות (או שמא סטריאוטיפים...) מנחים אותך במפגשי שותפות חינוכית עם משפחות עולים, חדשות וותיקות...

הקראת הסיפור: כל ילד צריך כבשה (רצ"ב)

דיון בעקבות הסיפור –

- אילו התנגשויות בין דורות ובין תרבויות השפיעו על תפיסת ההורות של האב בישראל?
- האם חל ערעור בסמכות האב בארץ? מה מקורו?
- מה בשאלת היועץ הביא את האב לבדיקה מחודשת של עמדתו?
- בדיעבד, האם ניתן להחליף את הביטוי "ערעור הסמכות" בביטוי אחר?
- מה היו תפקידי המערכת החינוכית מול המשפחה?
- האם נוצרה בסיפור **שותפות חינוכית**? מה אופייה?

פעילות בזוגות:

כדי להבין איזה סוג ידע חשוב שיהיה בידינו, אנשי החינוך, לגבי ההורה העולה, חברו סדרת שאלות שכותרתן: מה זה להכיר הורה עולה?

לאסוף ביחד את השאלות. להתייחס אליהן ולהרחיב מהן במליאה בנושא שותפות חינוכית עם הורים עולים, ע"פ פרק 5 בחוברות.

כל ילד צריך כבשה - כתבה אורית ברג

**ע"פ סיפורו של אילן (אדגלי) סהלו, יועץ חינוכי ומדריך שפ"י ארצי
ביחידה למניעת סמים אלכוהול וטבק**

מאי, 2008

חדר היועץ כפר הנוער "אלוני יצחק"

"הוא לא מקשיב לי. הבן שלי לא מקשיב לי. איך קרה כדבר הזה? איך קרה לי כדבר הזה? חלב ודבש הבטיחו לנו וקבלנו מרור. ומידי מי? מידי בני! מידי דוד. בשביל מי באנו לכאן? – בשבילם, בשביל הילדים שלנו. אנחנו, יכולנו לחיות שם ולמות שם, לחיות את חיינו בטוב עד יכבה אור עינינו. אבל עבורם בקשנו ארץ אבות. הגענו אליה, והם מפנים עורף לאבות ולאמהות. הבן שלי לא מקשיב לי! אני הלכתי איתו במדבר חודשיים ולא היה לי קשה. חודשיים עד שהגענו לאדיס אבבה למחנה המעבר. מתוך העשב והאדמה האכלתי אותו. בטיפות הטל ומתוך מקווי מים זעירים השקתי אותו. וכשאמו מתה, גופי ספג את צעקותיו. עיני קיבלו אל תוכם את כל כאביו, ולא בקשתי מקום לכאבי – כי כולי הייתי שם בשבילו. בשבילו! ועכשיו שוב קראתם לי לפנימייה כי הוא מתחצף וכי הוא מעשן, ואני מגיע אליכם בארבעה אוטובוסים מאשדוד, והדרך קשה לי. כל הדרך אני מתפלל. באמהרית, בעברית, בשקט, בבכי. לא יודע מה לעשות איתו. ככה הוא הורס לעצמו את החיים, דוד בני עושה שטויות. חברים ומוזיקה בראש שלו. מדבר איתי רק עברית, ומסביר לי בעברית שהוא רוצה לעבור ללמוד בתיכון חילוני שמלמד מוזיקה. לאן הוא יגיע? לאן?"

זו לא הייתה פגישתי הראשונה עם מר טבג'ה אביו של דוד, תלמיד כיתה ט' אותו ליוויתי כיועץ השכבה מזה שלוש שנים. דברי האב, שטפו בי כהד עמום. שתקתי ונתתי לדבריו להדהד בתוך הסיפור שלי....

אביב, 1977

קולה ו'גרה, אתיופיה,

"אמא יצאתי" צעקתי מקצה הטוקול לקצהו בעוד אני דוחף לאגלגיל, (שקית הבד) שבידי 2 אינג'ירות שאפתה עבורי וובנש אמי, תולה על כתפי את הקודא, (בקבוק המים) שלי. "אדגלי, קח אותי איתך", נתלתה עלי אגרנש אחותי הקטנה.... פרעתי את תלתליה "את יודעת שזאת עבודה רק לגדולים" הסברתי לה, "אבל אני כבר בת שלוש, אני גדולה", התעקשה הקטנטונת, וכדי שהיא תשחרר את רגלי, הבטחתי לה שאשזור לה את הטבעת של מלכת שבא מעלי קני הסוף שלמרגלות הנהר. אגרנש חייכה בעונג ורצה לספר לאמנו. "אמא, יצאתי"...

יצאתי לדרך, השמש עמדה לה מהוססת בקצה השמים מאירה באור בוקר חיוור. שרשרת ההרים הירוקה, מרהיבה ביופייה, כמו קבלה את פני בברכת "בוקר טוב אדגלי". יותר ממאה ימים חלפו מהיום בו יצאתי לראשונה למרעה בלי למלם, אחי הגדול והאהוב שהיה לי כמו אבא, שלימד אותי את כל שידע,

והעמיד בפני מבחני אומץ ובגרות עד שעמדתי בכולם. "אתה כבר בן חמש", אמר לי למלם באותו הערב, "אני מאמין בך. אני סומך עליך שתדע להבחין בין כבשה לכבשה כמו משה רבנו, לזהות מה הן מבקשות ולתת לכל אחת את המענה המיוחד לה. מי שזקוקה לעשב רך – תן לה עשב רך. מי שזקוקה לתבן יבש, הבא אותה אליו. מי שננעץ קוץ ברגלה – מצא עבורה פתרון ועצה, ומי שמר לבה כי התרחק ממנה פרי בטנה, פשוט תהיה שם בשבילה. ובאשר לסכנות אחי היקר, זכור את שלמדת – אל תפחד. כל כוחות העולם מונחים למרגלותיך – מצא בהם נשק, והגן על עצמך. וכשיחלוף האיום, תפחד אדגלי, תפחד בכל הלב – כל כוחות העולם מקופלים בידיעת הפחד".

הבוקר חלף בעצלתיים, הדרך בין ההרים הייתה מקושטת באבנים האהובות עלי ועיני שוטטו ביניהן מחפשות את האבן שאוכל לבחור כלוח מלוחות הברית. כתמיד דימיתי את עדר 20 הכבשים שלי לעם ישראל שהולך במדבר אל הארץ המובטחת... כשבשני צדי הדרך שרשרת ההרים מגינה עלינו כעמוד הענן ועמוד האש, ובתווך, כפות רגלי המאובקות מציירות לנו דרך. השמש כבר התקדמה לעברי בשמיים, וזה היה האות להאט. הבטתי סביב, התקרבנו מאוד לשפת הנהר, עצרנו. הכבשים התפנו ללחך את העשב ואני התרעננתי ושטפתי פנים בנהר. לפני שישבתי לאכול קצצתי לי עלי קני סוף עבור הטבעת של אחותי, הכנסתי אותם לשק ורק אז התפנית לארוחתי. אמי הטובה! בתוך הלחם היא הוסיפה לי הבוקר מעט מנזיד הוואט. ריח האינג'ירה וטעמה עוררו בי עונג גדול, מילותיה הטובות של אמי צפו בי "כפתיתו – פיתו", יכולתי לדמיין את זוהר נדיבותה ומאור פניה. עצמתי עיני והתמכרתי לטעם הנפלא, כשברקע פעיית הכבשים והמיית הטללים.

לפתע נשתררה דממה.

פקחתי עיני. בשבריר שנייה התחלף השקט בפעיות מצוקה צורחות של הכבשים. מתוך הנהר עלה והתקדם, זנבו בנהר אך רגליו כבר ביבשה, אימת הרועים, היצור ממנו הזהיר אותי אחי שוב ושוב. חום, ירוק, ארוך ואימתני, גופו נראה כמו המדבר אחרי הגשם, מצולק ומחודד. פיו הארוך היה סגור כמלכודת אך שיניו הארוכות בצבצו מתוכו כמרמזות על כוונתו. קפאתי לרגע במקומי. האינג'ירה שאפתה אמי נשמטה מבין ידי, וכמי שהשד קפאון, פעלתי. בלי להרגיש ובלי לחשוב, זכרתי את עצת אחי – אל תפחד. זכרתי את הוראתו, הברורה כפקודה – עת יבוא תנין – זרוק עליו אבנים. הילחם בו בעזרת נשק האדמה, זרוק עליו אבנים רבות ככל שתוכל. הוא ישוב על עקבותיו. זרקתי אבן אחר אבן במלוא כוחותיי, והאבנים, חברותי, כמו עזרו לי ונקבצו סביבי. צרחתי עליו וצרחתי אליו, לך, לך מפלצת נהר שכמוך! עזוב אותי! עזוב אותנו! מטר האבנים הניס את התנין, צעד צעד לאחור, עד ששקע ונעלם מעיני. לא חדלתי להטיח בו את האבנים, עד שלפתע ראיתי אותה. האבן שחיפשתי תמיד – האבן שיכולה להיות לוח הברית. הבטתי בה והרגשתי. הרגשתי את כוח העולם. ואז התחלתי לפחד. ישבתי רועד על שפת הנהר, בוכה. בוכה את בכיו של הילד בן החמש, בוכה את בכיו של הרועה שהציל את עדרו.

בדרכנו הביתה, חיפשתי את האבן השנייה, את אבן הברית התאומה. והעדר שלי בעקבותי. קצת לפני שהגענו לכפר נזכרתי בהבטחתי, תוך כדי הליכה שזרתי לאגרדיש את טבעת המלכה. החלטתי לתת לה אותה ולהראות לה ולמשפחתי את אבן הברית. זו תהיה דרכי לספר לכולם את שארע, בלי לספר דבר.

מאי, 2008

חדר היועץ כפר הנוער "אלוני יצחק"

"מר טבג'ה, אתה זוכר מה ביקשת בשביל דוד שם באתיופיה? מה זה היה בעיניך החלב והדבש בשביל דוד, בשביל הילד שלך?"

"חלב ודבש? חלב ודבש. קודש ואמונה, בית וכוח. כן, מה רציתי? רציתי שיהיה לדוד בית בארץ הקודש וכוח. כוח למצוא בעצמו את כוחות העולם".

"נו ואיך אני אענה לו, אילן (אדגלי)? מה אני אומר לו? באיזו שפה לדבר עם אבא? איך זה בכלל לרצות או לאהוב באמהרית? איך מסבירים את זה למי שמרוב שהוא דואג לך הוא לא שומע אותך? אבא שלי הוא נותן לי את החיים כל יום מחדש. כל המוזיקה שבתוכי – זה הניגונים שלו, התפילות, המילים של האמונה, הסיפורים לפני השינה על ארץ זבת חלב ודבש. בניגון בינינו אני הייתי המקשיב. ועכשיו אני מנסה לדבר איתו, וזה קשה. אני מנסה להסביר לו שהמוזיקה זה הבחירה שלי, וזה מה שאני הכי רוצה לעשות. המוזיקה בחרה אותי עוד לפני שאני בחרתי אותה. המוזיקה נותנת לי כוח. ונכון שזה תיכון חילוני, אבל שם אני אהיה הכי ישראלי וזה בעצם כל מה שהוא רצה – שאני אהיה חזק ושיהיה לי מקום בארץ ישראל. פשוט חלק מהכוח שלמדתי בארץ זה שמותר לי לבקש את מה שאני רוצה, את מה שאני צריך. איך אני אסביר לאבא שבישראל לא משפילים מבט מול מבוגר? שמסתכלים לו בעיניים, וזה מותר. איך אני אומר לו שאני לא חוצפן... אני פשוט מדבר בהמון שפות בבת אחת ומרוב הרעש שבתוכי, נהיה לי רעש בחוץ. ואז אתם... אתם קוראים לאבא, וכוועסים עלי. והרעש מתגבר... ואני, אני יודע, שבמוזיקה אני אצליח למצוא את השקט. שם לא ישנה לי באיזו שפה אנגן ואשיר, כל השפות יהיו שלי, שם אני ארגיש בבית".

"כל ילד צריך כבשה", מלמלתי לעצמי. "כל ילד צריך כבשה".

"סליחה? מה אמרת?" שאל אביו של דוד.

"כל ילד צריך *כבשה, כך אומרים בישראל – כבוד, בטחון, שייכות והא... מה זה האות הא?" שכתתי לרגע...

"השם? אמונה? כל ילד צריך אמונה?" הציע האב בתקווה.

"למה לא?", הסכמתי עמו. "לפני הכל אמונה. משהו להאמין בו"

"ומישהו שיאמין בו", הוסיף לפתע דוד, ופנה לאביו - "שיאמין בי".

שתקנו. האב השפיל מבט ושתק. דוד ישב לידו והביט לעברי בלי להוריד ממני את עיניו. השניות נדמו כנצח, כאשר נשמע לפתע קולו של האב שליו כהמיית הלב... "כפתפיתו – פיתו, כפתפיתו – פיתו". לך בני, לך ומצא את כוח העולם

שלך, אני מאמין בך, והאמונה שלי תשמור על שנינו. אני אהיה פה בשבילך. תמצא את הניגון שלך, כמו דוד המלך - זה יהיה הקודש שלך. אך זכור בני כל שתעשה במאור פנים ובשלמות לב תעשה - "כפתיתו – פיתו", הגש לעולם בלב שלם מטובך, והוא יעניק לך מכוחו. בבית באתיופיה למדתי אותך לשמור על עצמך במדבר ובנהר. פה, בישראל, לשמור על עצמך, בן, זה לשמור על הנפש שלך. דע תמיד מי אתה - בני, דוד.

כשיצאו דוד תלמידי ואביו מחדרי פתחתי את מגירת שולחני. שם היא הייתה, אבן הברית שלי. כוח העולם ופחדיו. תזכורת העדר שרעיתי והעדר שאני רועה כעת. תזכורת ארץ האבות שראיתי בילדותי, זרועת שמש, תנינים וכבשים, כי כל ילד צריך כבשה. ולפעמים, גם כל אבא.

ישראל, אביב 2013.

*לרע(א)ות את הכבשים / רחי ורטהיימר

סדנא מספר 11 : מיומנויות הבניית השותפות החינוכית
השותפות החינוכית הפרטנית
כתבה : אורית ברג, מדריכה ארצית , אגף תוכניות סיוע ומניעה

מטרות הפגישה:

- חידוד מודעות הצוות לחשיבות הדיאלוג המיטבי עם ההורים
- פיתוח עמדה של מסוגלות ואמונה בקרב הצוות החינוכי לגבי יכולתם לנהל שיח מקצועי עם ההורים
- העמקת ידע תיאורטי ושכלול יכולות הצוות בניהול מפגשי שיח עם הורים, ובכלל.

פתיחה: דמיון מודרך... במידה והקהל מורכב ברובו מנשים מומלץ לפנות אליהן בגוף שני נקבה...

תצאני ציניית.

תדמיני שאני מארצנת לך, לכל אחת לחוד, בהפתעה אמורה
 ופרטיות מוחלטת שעה קסומה של שיחה עם אדם שאינך
 מכירה, שמצולץ לא פגש ולצולץ לא תפגשי בשנית.
 אדם ללא צרכים ורצונות משלו, באותה השעה...

גבר או אישה...

אדם שכל כולו פנוי להאזין לך ולשוחח איתך, להקשיב לך
 ולדבר איתך....

את כל מה שתספרי לו הוא יבין ויקבל
 הוא יהיה מאוד חכם, מאוד...

ורגיש....

הוא יקשיב לך וידבר איתך על הכל
 על הכל

ובתום השעה

תיפרדו.

לצולץ לא תפגשו בשנית

הוא לא יזכור דבר ממה שספרת לו
 אק הוא לצולץ לא ישכח אותך....

על מה את מדברת איתו....

איך הוא ?

מה הוא עושה...

מה הוא אומר....

איך הוא מסתכל עליך....

מה זה הדבר הזה שהכי יארום לך להיפתח אליו...
פוקחים עיניים – איך היה... מי הצליחה לפגוש מישהו, מישהי...
בזוגות – מה זה הדבר הזה שהכי יארום לך להיפתח ...

במליאה –
מהם התנאים המיטביים לקיום שיחה משמעותית עם אדם שאינו בן משפחה או חבר....

האם תנאים אלה קיימים או יכולים להתקיים בארצות
החינוכי שלנו?

האם חשוב להתכונן לקראת מפגשי אנשי החינוך עם
ההורים? מדוע? מה תפקיד ההכנה? איזו הכנה?

להציג את תפיסת "השותפות החינוכית הפרטנית" לפי החוברת, פרק 4.
מומלץ לבחור איזה מודל או מיקוד מהפרק תרצו להציג בצוות החינוכי
שבהנחייתכם, וללמדו.

לסיים,

לאיזו בדיקה וחשיבה אני מזמין את עצמי, בהקשר של השותפות החינוכית
הפרטנית?

שותפות חינוכית

